

Apkures eksperts: Arī malku var kurināt efektīvāk

*Raimonds Pakšķis,
apkures iekārtu eksperts*

Malkas apkure tradicionāli ir Latvijā iecienīts un populārs apkures veids, kas ir pievilcīgs izmaksu ziņā, bet ne tuvu nav labākais, ja vērtē ietekmi uz vidi un veselību. Arī gaisa kvalitātes novērojumu stacijās veiktie mērījumi parāda, ka lielākās gaisa kvalitātes problēmas konstatētas Rīgā, Liepājā un Rēzeknē – pilsētvidē, kur tiek koncentrēti lietota un nereti nepareizi ekspluatēta malkas apkure. Kā rīkoties, lai arī vecu krāsni izmantotu iespējami efektīvi, ekonomiski un videi draudzīgi?

Latvijas realitāte ir liels daudzums vecu apkures sistēmu, daudz vecu malkas krāšņu, bet arī šajā situācijā mēs varam rīkoties pareizāk un labāk, ievērojot dažus vienkāršus principus. Pirmais likums ir kurināt sausu, divus gadus žāvētu malku. Tas būs ne vien veselīgāk, bet arī palīdzēs ietaupīt, jo sausas malkas izmantošana sniegs kurināmā ekonomiju. Piemēram, Vācijā ar likumu ir aizliegts kurināt slapju malku, un šīs prasības ievērošanu kontrolē policija, ierodoties un pārbaudot malkas mitruma līmeni.

Protams, ka iedzīvotājiem nav iekārtu, lai izmērītu mitruma līmeni, tāpēc drošs risinājums ir kurināt divus gadus labi ventilējamā šķūnī žāvētu malku. Tās mitruma līmenis būs 15-20%, un šī malka ir uzskatāma par sausu. Ja izmantosiet malku, kas žāvēta vienu vasaru, tās mitruma līmenis būs ap 30%, un tā jau vairs nebūs tik draudzīga krāsniņ kā divus gadus žāvētā malka.

Tāpat ir svarīgi krāsni pareizi kurināt, nodrošināt gaisa pieplūdi, lai malka negruzd un nedūmo, lai tā izkuras līdz galam. Veselībai kaitīgās vielas izdalās tieši gruzdēšanas un dūmošanas laikā. To, cik pareizi kurināt savu krāsni, var pārbaudīt, izpētot pelnus: ja tie ir pelēki vai balti, malka sadedzināta kvalitatīvi, savukārt tumši un smagi pelni liecina, ka sadegšana nav bijusi pilnīga. Un tas ievērojami palielina skursteņa ugunsgrēka risku. Kurināšanai ieteicams izmantot alksni un apsi – tie rada mazāk dūmu un sodrēju.

Skurstenis jātīra vismaz reizi gadā

Obligāts nosacījums ir skursteņa tīrīšana vismaz vienu reizi gadā, vēlams – pirms apkures sezonas sākšanās. Šo pienākumu labāk uzticēt profesionāļiem, kas pie reizes varēs novērtēt arī apkures sistēmas kopējo stāvokli. Pārāk daudz pelnu kamīnā var negatīvi ietekmēt apkures iekārtas darbību. Atstājot kurtuvē nedaudz pelnu (2 cm), tiks atvieglota uguns atkārtota iedegšana, samazinot izmešu daudzumu salīdzinājumā ar pilnīgi jaunu aizdegšanās procesu.

Iekurinot krāsni, degšanas kamerā pēc iespējas ātrāk jānodrošina augstas temperatūras sasniegšana, un tā jāuztur visu degšanas laiku. Tas ļauj nodrošināt optimālu un efektīvu apkures iekārtas darbību un samazinās kaitīgo piesārņotāju emisijas, pelnu ražošanu un sodrēju uzkrāšanos skurstenī. Ieguvums atkal būs zemākas kurināmā izmaksas.

Vēl viens bezmaksas mērinstruments ir pārbaudīt dūmus, kas izplūst no skursteņa. Labi sadegot kurināmajam, dūmiem pie skursteņa izejas vajadzētu būt gandrīz caurspīdīgiem. Ja tie ir blīvi un iekrāsoti dzeltenīgi vai tumši pelēki, sadedzināšana nenotiek pareizi. Ļoti aukstā laikā var veidoties nekaitīgi "balti dūmi", kas sastāv no ūdens pilieniem. Dūmi, kas smird, norāda uz ievērojamu daudzumu kaitīgu vielu, kas rodas un tiek emitētas sliktas sadegšanas dēļ.

Slapja malka piesārņo gaisu

Nepareizi lietojot malkas apkuri, piemēram, kurinot slapju malku, gaisā nonāk ļoti daudz smalko putekļu PM₁₀ daļiņu. Ļoti svarīgi ir atcerēties to, ka krāsnī nevajadzētu dedzināt koksnes atkritumus – mēbeles un skaidu plates, finiera atgriezumus, lakotus, krāsotus kokmateriālus, jo tas ir ļoti, ļoti bīstami. Šie produkti nesadeg līdz galam, un gaisā nonāk teju visa Mendeļejeva tabula – liels daudzums kaitīgu ķīmisko vielu.

Attiecībā uz malkas krāsnīm, kas silda telpu, vienīgā iespējamā modernizācija ir krāsns nomaiņa. Savukārt malkas apkures katlus, ja jums mājās ir izveidota centrālā apkure, ir iespējams modernizēt, aprīkojot ar papildu elementiem, piemēram, vilkmes regulatoru, kas nav pārāk dārgs, vai apkures sistēmas akumulatoru, kas būtu nedaudz lielāka investīcija. Vilkmes regulators pasargās jūsu iekārtu no pārkaršanas un parūpēsies par to, lai malka tiek sadedzināta pēc iespējas efektīvāk un šajā procesā veidojas mazākais daudzums kaitīgo izmešu. Siltuma akumulācijas tvertnes nodrošinās to, ka katls varēs darboties maksimālās degšanas režīmā ar vislielāko sadegšanas efektivitāti un lielāko lietderības koeficientu. Siltuma daudzumu, kas būs uzkrāts akumulācijas tvertnē, varēsiet izmantot brīdī, kad krāsns jau būs izkūrusies.

Gada griezumā salīdzinot pa apkures iekārtu veidiem izmaksas, kādas prasītu siltuma nodrošināšana 150 kvadrātmetru privātmājai, malka ir cenas ziņā visizdevīgākais apkures veids, taču tam seko dauzi "bet", ko jau iepriekš pieminēju. Siltumsūkņi un gāze pašlaik ekspluatācijas izmaksu ziņā pārāk daudz neatpaliek, tāpēc, skatoties ilgtermiņā, būtu vērts apdomāt, vai palikt pie malkas apkures vai izvēlēties kādu videi un veselībai draudzīgāku risinājumu.

Vecas krāsnis patērē vairāk malkas

Vecas krāsnis rada trīs līdz piecas reizes lielāku gaisa piesārņojumu un patērē vismaz par 30% vairāk malkas nekā jaunie apkures katli. Jaunie apkures katli savas konstrukcijas dēļ neļauj sadegšanas siltumam "pa tiešo" izskriet skurstenī, kā tas notiek vecajās malkas krāsnīs, bet, izcirkulējot pa dažādām katla ejām, maksimāli atdot siltumu apkures siltumnesējam, kas silda radiatorus. Tādējādi arī daba pilnīgākas kurināmā sadedzināšanas dēļ saņem mazāk kaitīgo izmešu.

Atcerieties, ka kurināšana ar mitru malku ne tikai palielina jūsu apkures izmaksas, bet arī bojā jūsu apkures iekārtu un dūmvadu. Tieši tādu pašu negatīvu efektu panāksiet, ja malkas apkures katls tiks darbināts ar pārlietu zemu temperatūru.

Apkures iekārtu ekspertu aptauja liecina, ka, iegādājoties apkures iekārtās, cilvēki primāri domā par cenu, bet aizmirst par draudzīgumu videi un veselībai. 2020. gads ir brīdis, kad būtu vērts padomāt arī par veselību. Un vēl – ja ir plāns mainīt apkures iekārtu, der iegaumēt, ka neviens

vēl nav radījis brīnumiekārtu – ja mājai ir nepieciešami 20kW siltuma jaudas, tad neticiet tiem, kas apgalvo, ka ar viņu iekārtu pietiks arī ar 10kW.